26.6.2024 Dnro ORK/286/2024

asiantuntija Tero Pitkänen

Eduskunta

Liikenne- ja viestintävaliokunta

liv@eduskunta.fi

OIKEUSREKISTERIKESKUKSEN KIRJALLINEN ASIANTUNTIJALAUSUNTO EDUSKUNNAN LIIKENNE- JA VIESTINTÄVALIOKUNNALLE HALLITUKSEN ESITYKSESTÄ EDUSKUNNALLE KYBERTURVALLISUUSDIREKTIIVIN (NIS 2 -DIREKTIIVI) TÄYTÄNTÖÖNPANOA KOSKEVAKSI LAINSÄÄDÄNNÖKSI (HE 57/2024 vp)

Eduskunnan liikenne- ja viestintävaliokunta on pyytänyt 31.5.2024 Oikeusrekisterikeskukselta (ORK) asiantuntijalausuntoa hallituksen esityksestä eduskunnalle muun muassa kyberturvallisuuslaiksi sekä sakon täytäntöönpanosta annetun lain 1 §:n muuttamisesta.

ORK toimii rikos- ja sakkorekisterin rekisterinpitäjänä sekä huolehtii muun muassa sakkoihin, uhkasakkoihin, menettämisseuraamuksiin ja yli 50 erilaiseen rangaistusluonteiseen hallinnolliseen seuraamukseen liittyvistä täytäntöönpanotehtävistä. ORK kiinnittää siten lausunnossaan erityistä huomiota 1. lakiehdotukseen sisältyvän kyberturvallisuuslain mukaisen seuraamusmaksun täytäntöönpanosäännöksiin ja 15. lakiehdotuksen esitykseen muuttaa sakon täytäntöönpanosta annettua lakia. ORK on lausunut 28.11.2023 luonnoksesta hallituksen esitykseksi.

ORK on lausunut 28.11.2023, että luonnoksessa hallituksen esitykseksi ei ole esitetty muutettavaksi sakon täytäntöönpanosta annettua lakia. Nyt hallituksen esitykseen sisältyvän 15. lakiehdotuksen mukaan sakon täytäntöönpanosta annetun lain 1 §:n 2 momenttia muutettaisiin siten, että siihen lisättäisiin uusi 31 kohta, jolla lain soveltamisalaa muutettaisiin koskemaan 1. lakiehdotuksen 35 §:ssä tarkoitettua seuraamusmaksua. Seuraamusmaksun täytäntöönpanosta vastaisi siten ORK. Sakon täytäntöönpanosta annetussa laissa on ORK:n näkemyksen mukaan hyvät menettelysäännökset rahamääräisten seuraamusten täytäntöönpanosta.

ORK on lausunut 28.11.2023 päivätyssä lausunnossa, että luonnoksessa hallituksen esitykseksi ei ole erikseen todettu, että peritäänkö seuraamusmaksulle korkoa. Hallituksen esityksessä 1. lakiehdotuksen 40 §:n säännöskohtaisiin perusteluihin on nyt kirjattu, että seuraamusmaksusta ei perittäisi viivästyskorkoa. ORK pitää lisäystä tarpeellisena, koska sillä on informatiivinen merkitys sekä maksuvelvollisille että maksuasioita käsitteleville eri viranomaisten henkilöstölle. ORK kiinnittää samalla huomiota siihen, että säännöskohtaisissa perusteluissa 40 § on otsikoitu ”Seuraamusmaksun täytäntöönpano” (s. 204) ja 39 § ”Seuraamusmaksun mää-

räämättä jättäminen ja täytäntöönpano" (s. 203). Lakiehdotuksissa pykälät on kuitenkin nimetty "Seuraamuksen määräämättä jättäminen" (39 §, s. 290) ja "Seuraamusmaksun täytäntöönpano" (40 §, s. 291).

Hallituksen esityksen mukaan 1. lakiehdotuksen 3 §:ssä säädettäisiin lain tarkoittamista toimijoista. 3 §:n 1 momentin mukaan toimija voi olla myös luonnollinen henkilö. Edelleen 35 §:n mukaan seuraamusmaksu voidaan määrätä "toimijalle". ORK kiinnittää huomiota siihen, että mikäli 35 §:n nojalla määrätään seuraamusmaksu luonnolliselle henkilölle, sakon täytäntöönpanosta annettuun lakiin ei tällä hetkellä sisälly säännöstä maksuvelvollisen kuoleman vaikutuksesta täytäntöönpanoon. Kuoleman vaikutuksesta täytäntöönpanoon on säädetty yksittäisiä rangaistusluonteisia hallinnollisia seuraamuksia koskevissa laeissa. 1. lakiehdotuksen 40 §:ään olisi tästä syystä tarve lisätä säännös siitä, että "Seuraamusmaksu raukeaa, kun maksuvelvollinen luonnollinen henkilö kuolee". Säännös vastaisi rikoslain 8 luvun 16 §:n 1 momentin säännöstä, jonka mukaan sakko raukeaa tuomitun henkilön kuollessa. Tällä hetkellä lausuttavana olevassa työryhmän mietinnössä sakon täytäntöönpanosta annettuun lakiin esitetään kuitenkin muutosta, joka huomioisi tämän kysymyksen tulevaisuudessa rangaistusluonteisten hallinnollisten seuraamusten osalta. Esitys sisältyy tällä hetkellä lausuttavana olevaan luonnokseen hallituksen esitykseksi sakon ja muiden omaisuuteen kohdistuvien seuraamusten täytäntöönpanoa koskevaksi lainsäädännöksi. (Työryhmän mietintö asiassa VN/10633/2021, s. 22–23, 57, 83 ja 148)

1. lakiehdotuksen 35 §:n nojalla määrättävien seuraamusmaksujen täytäntöönpanossa on kyse uudesta pysyväisluonteisesta tehtävästä ORK:lle. ORK:lle aiheutuvan vaikutuksen arvioidaan olevan vähäinen, koska seuraamusmaksuja määrättäisiin määrällisesti harvoin. Vastaavanlaisia määrältään pieniä rangaistusluonteisia hallinnollisia seuraamuksia säädetään vuosittain eri hallinnonaloilla kuitenkin useita ja niiden yhteisvaikutukset ja kokonaistyömäärän lisääntyminen näkyvät ORK:n työmäärässä viiveellä ja mahdollinen lisäresursoinnin tarve tulee täsmentymään vasta myöhemmin. Kuten esityksessä on todettu, 1. lakiehdotuksen 35 §:n mukainen seuraamusmaksu voidaan kuitenkin määrätä olennaiselle joukolle toimijoita. Eri hallinnonalojen rangaistusluonteisen hallinnollisten seuraamusten täytäntöönpanossa on kyse pysyväluonteisesta tehtävästä, ja ORK:lle syntyvät näiden seuraamusten aiheuttaman lisätyön kattamiseen tarvittavat lisämäärärahatarpeet käsitellään vuosittaisissa kehys- ja talousarviomenettelyissä.